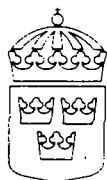


# Jordbruksutskottets betänkande

1986/87:22

om jordbruks- och livsmedelspolitiken m. m.



JoU  
1986/87:22

## Motioner

Motion 1986/87:Jo204 av Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus (båda c), vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till omställningsstöd till lantbrukare och handelsträdgårdsmästare som önskar övergå till odlingsformer utan användning av kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel.

Motion 1986/87:Jo214 av Gösta Andersson och Agne Hansson (båda c), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående åtgärdsprogram för att stärka sysselsättningen inom landsbygdsnäringarna och för att hindra en fortsatt avfolkning.

Motion 1986/87:Jo218 av Ulla Orring och Rune Ångström (båda fp), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att förslag snarast framläggs om utsädesreservat för norra Sverige för skyddandet av grundsädesodling och i syfte att öka informationen om skadeverkningar av införsel av "smittad" potatis till Norrland.

Motion 1986/87:Jo222 av Lennart Brunander (c) vari yrkas med hänvisning till vad som anförts i motion 1986/87:N374, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en ny jordbrukspolitik.

Motion 1986/87:Jo223 av Kénth Skårvik och Leif Olsson (båda fp), vari yrkas med hänvisning till vad som anförts i motion T212, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om främjande av deltid- och småjordbruken med tanke på intresset för alternativa produktionsformer inom jordbruksnäringen.

Motion 1986/87:Jo224 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 2, 3, 4 och 5),

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förenkling av dagens regleringssystem,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en flexibel användning av regleringsmedel,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statens ansvar för jordbruksproduktionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om främjande av livsmedelsexporten.

Motion 1986/87:Jo226 av Ivar Franzén och Anna Wohlin-Andersson (båda c), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär initiativ och åtgärder så att en omfattande försöksverksamhet snarast kan påbörjas i södra Halland avseende odling och metanjäsning av lucern enligt de riktlinjer som redovisats i motionen.

Motion 1986/87:Jo227 av Rolf Kenneryd och Ivar Franzén (båda c), vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen skyndsamt beställa ett landsbygdspolitiskt program med den huvudinriktning som angivits i motionen.

Motion 1986/87:Jo228 av Roland Sundgren och Olle Göransson (båda s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Heby kommun som en försökskommun för lantbruksfrågor.

Motion 1986/87:Jo232 av Gudrun Norberg (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökad odling av spånadslin,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts att rekommendera LRF om trädesbidrag även för viss areal som besås med spånadslin.

Motion 1986/87:Jo238 av Sven Munke (m), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att statens jordbruksnämnd får i uppdrag att utforma ett effektivt betalningssystem för produktion av foderkorn.

Motion 1986/87:Jo240 av Karl Erik Olsson m. fl. (c), vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om en mer flexibel hantering av ekonomin i Svensk Kötthandel.

Motion 1986/87:Jo241 av Alf Svensson (c), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 1, 3 och 4),

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till avvecklingsplan för kemiska bekämpningsmedel i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om jordbruksförhandlingarna och jordbrukarnas ekonomiska jämställdhet,
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag på en prissättning på konstgödsel och spannmål samt arealbidrag till jordbruket så att kväveanvändningen i jordbruket kan minskas med 30 % utan att det ekonomiska utbytet för normaljordbrukaren minskar.

Motion 1986/87:Jo242 av Sten Svensson m. fl. (m), vari yrkas med hänvisning till vad som anförts i motion 1986/87:A446, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om jord- och skogsbrukspolitikens inriktning.

Motion 1986/87:Jo243 av Elis Andersson och Gunhild Bolander (båda c), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om betydelsen av linodlingens främjande dels som alternativ till trädesbruk, dels som värdefullt textilmaterial.

Motion 1986/87:Jo250 av Anna Wohlin-Andersson och Marianne Karlsson (båda c), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkande 3), att riksdagen beslutar att stöd skall utgå med en viss av lantbruksstyrelsen fastställd summa första året en för regionen ny gröda prövas.

Motion 1986/87:Jo251 av Gunilla André och Bengt Kindbom (båda c), vari yrkas med hänvisning till vad som anförs i motion 1986/87:Ub680, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om jordbrukets regionalpolitiska betydelse i Skaraborgs län.

Motion 1986/87:Jo255 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om vissa förhållanden inom jordbruks- och livsmedelssektorn.

Motion 1986/87:Jo257 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 1, 2 och 10),

1. att riksdagen begär en parlamentarisk utredning som i enlighet med de grundtankar som framförts i motionen utarbetar förslag till ny jordbrukspolitik varvid jordbruksregleringen minskar och miljöhänsynen ökar.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet att kombinera träda med fånggröda och att stimulera odling av ärtor och energiskog,

10. att riksdagen godkänner vad i motionen anförs angående val av kompensationsmodell både generellt och för Norrlandsjordbruket.

Motion 1986/87:Jo258 av Anders Andersson (m), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående statliga stödformer för skogsplantering av inägomark.

Motion 1986/87:Jo264 av Gösta Andersson och Agne Hansson (båda c), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående bättre villkor för socker, lök och andra specialodlingar.

Motion 1986/87:Jo270 av Stig Josefson (c), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om subventionerad odling av sojaböner.

Motion 1986/87:Jo271 av Gunnel Jonäng (c), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en försöksverksamhet med odling och beredning av lin upprättas i Hälsingland.

Motion 1986/87:Jo273 av Hadar Cars m. fl. (fp), vari yrkas med hänvisning till vad som anförs i motion 1986/87:N473, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en ökad avreglering av handeln med jordbruksprodukter, frukt och grönsaker.

Motion 1986/87:Jo276 av Ylva Annerstedt (fp), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att stöd skall utgå till de i motionen redovisade verksamheterna för biodynamisk odling.

Motion 1986/87:Jo278 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 1—5 och 8),

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om alla medborgares behov av trygg tillgång, till rimliga priser, på näringsrik och hälsosam föda,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att jordbrukspolitiken måste vidgas till en heltäckande livsmedelspolitik,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om regional "självförsörjning" av livsmedel i hela landet,

4. att riksdagen beslutar att inga nya "djurfabriker" skall få uppföras och att de befintliga skall avvecklas,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om en successivt avvecklad kemikalieanvändning, alternativ odling och om en produktion i ekologisk balans,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att vid offentlig upphandling till exempelvis barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård villkor ställs så att konsumenternas behov av giftfria och högkvalitativa livsmedel tillgodoses.

Motion 1986/87:Jo310 av John Johnsson och Nils T. Svensson (båda s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ett utjämnande lånesystem för finansiering av skogsplantering på åkermark.

Motion 1986/87:Jo607 av Birgitta Hambraeus och Pär Granstedt (båda c), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alternativodlare skall slippa förmålningsavgift, i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motion 1986/87:Jo736 av Berit Löfstedt m. fl. (s), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 1 och 2),

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktning av stödet till jordbruket syftande till ett mera miljövänligt jordbruk och till minskad produktion,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om effekterna av en mera omfattande övergång till s. k. alternativ odling.

Motion 1986/87:Jo797 av Olof Johansson m. fl. (c), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 1, 3, 4, 10 och 11),

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vikten av initiativ i syfte att utveckla internationellt samarbete så som motionen anger,

3. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs angående alternativ produktion,

4. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vikten av en översyn av trädesersättningen så som i motionen anförs,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om jordbruket som en viktig regionalpolitisk resurs,

11. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om begränsning av användning av bekämpningsmedel och tillväxtregulatorer i jordbruket.

Motion 1986/87:Jo801 av Bo Finnkvist m. fl. (s), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om omfördelning av jordsbruksstödet till alternativa odlingsformer.

Motion 1986/87:Jo803 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 39 och 54),

39. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förbud mot stråförkortningsmedel,

54. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av ett uthållighets- och miljömål i jordbrukspolitiken.

Motion 1986/87:Jo834 av Siw Persson m. fl. (fp), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 1—4)

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den produktiva jordbruksmarken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skapande av förutsättningar för en långsiktig hushållning med jordbrukets produktionsreserver,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att sträva efter att på sikt upphöra med kemiska bekämpningsmedel,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökade möjligheter till s. k. arealbidrag.

## Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande, helt eller delvis, ett trettiootal motioner om olika jordbruks- och livsmedelspolitiska frågor. Motionerna täcker i princip hela det jordbrukspolitiska fältet, alltifrån krav på helt ny utredning till vissa detaljfrågor inom jordbruksprisregleringen. Produktionen av alternativa råvaror på överskottsarealen behandlas i ett särskilt avsnitt, liksom frågor om alternativ eller biodynamisk odling och vissa miljöfrågor i jordbruket.

### Jordbruks- och livsmedelspolitikens allmänna inriktning m. m. (mål och medel)

Behovet av en ny eller ändrad jordbrukspolitik framhålls bl. a. i motionerna Jo222 av Lennart Brunander (c), Jo242 av Sten Svensson m. fl. (m), Jo257 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), och Jo278 av Lars Werner m. fl. (vpk).

I motion Jo222, som främst hänvisar till förhållandena i Sjuhäradsbygden, (motion N374) framhålls bl. a. behovet av en produktionsomställning till olika typer av alternativa råvaror. Som exempel nämns proteiner, fibrer till massaindustrin och råvaror till energiförsörjningen och den petrokemiska

industrin. Samhället måste enligt motionen ta ett större ansvar för denna omställning av jordbruksproduktionen.

I motion Jo242, vars motivering återfinns i motion A446, kritiseras befintliga och planerade restriktioner i äganderätten till jordbruksmark m. m. Landsbygdens möjligheter och resurser måste utvecklas. Deltids- och kombinationsjordbruk bör tillåtas och en småskalig produktion främjas. Skogsnäringen bör avregleras.

I motion Jo257 behandlas utförligt jordbrukets utveckling och framtidsutsikter. Motionärernas huvudyrkande innebär att en ny parlamentarisk utredning bör tillsättas för att utarbeta en ny jordbrukspolitik med minskad reglering, ökad miljöhänsyn och ökat kvalitetsmedvetande. Därvid bör särskilt uppmärksammas bl. a. frågor om arealersättning, ändringar i jordförvärvslagstiftningen, regionalpolitiken, konkurrensen i insamlings- och förädlingsledet och problemen med den storskaliga animalieproduktionen. I det kortare perspektivet bör enligt motionen vidtas vissa specificerade åtgärder. Motionen har i sist angivna del behandlats bl. a. i utskottets budgetbetänkande JoU 1986/87:16. Återstående yrkande i detta sammanhang går ut på att systemet med automatisk kostnadskompensation enligt s. k. PM-index bör återinföras (yrkande 10).

Enligt motion Jo278 måste jordbrukspolitiken vidgas till en heltäckande livsmedelspolitik. Denna politik bör omfatta hela livsmedelskedjan, inkl. förädling och distribution. Konsumenternas inflytande, koncentrationen i livsmedelsproduktionen och behovet av lokal livsmedelsproduktion bör beaktas. En "regional självförsörjning" med livsmedel bör eftersträvas. Alla medborgares tillgång till näringsrik och hälsosam föda till rimliga priser bör garanteras. Nya "djurfabriker" bör ej få uppföras, och de befintliga anläggningarna bör avvecklas (yrkandena 1—4).

Jordbrukets roll som en viktig regionalpolitisk resurs understryks även i motion Jo797 av Olof Johansson m. fl. (c), yrkande 10.

Utskottet vill inledningsvis, i anslutning till ovanstående motioner, erinra om att riksdagen för knappt två år sedan fattade beslut om livsmedelspolitiken (JoU 1984/85:33). En stor del av de frågor som nu tas upp i motionerna behandlades såväl i nyssnämnda sammanhang som i betänkandet JoU 1985/86:24. Till en början kan konstateras att yrkandena i motion Jo278 om *en heltäckande livsmedelspolitik* och om *konsumentmålet* (yrkandena 1 och 2) inte står i motsatsställning till de riktlinjer för livsmedelspolitiken som riksdagen beslutat (jfr JoU 1985/86:24 s. 42 f.). Motionen påkallar i denna del ingen särskild åtgärd från riksdagens sida.

I anslutning till kraven på en *ny jordbrukspolitisk utredning* bör framhållas dels att nu gällande beslut om livsmedelspolitiken tillämpats under knappt två år, dels att det för närvarande förs en debatt rörande problem och målkonflikter inom denna politik som präglas av en stor öppenhet för olika lösningar. I t. ex. bilaga 13 till 1987 års långtidsutredning analyseras alternativa målformuleringar och alternativa medel. Bl. a. belyses närmare frågan om arealbidrag till jordbruksnäringen. Vidare har inom finansdepartementet upprättats en rapport med titeln: (Ds. Fi 1987:4) *Vägar ut ur*

jordbruksprisregleringen — några idéskisser. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet yrkande 1 i motion Jo257 om en ny parlamentarisk utredning rörande jordbrukspolitiken och Jo834 (fp) yrkande 4 om ökade möjligheter till arealbidrag.

Utskottet har i olika sammanhang framhållit att de dagsaktuella problemen i jordbruket närmast gäller överskottsproduktionen och den ekonomiska belastning som denna innebär för både näringen och det allmänna. Den s. k. spannmålsgruppen arbetar för närvarande med att finna mer långsiktiga lösningar när det gäller åkerarealens användning. Ett system med frivilligt trädesbruk tillämpas under innevarande år, enligt vilket regleringsföreningen Svensk spannmålshandel bemyndigats att ingå avtal med jordbrukare av innebörd att viss areal hålls i träda mot ersättning från föreningen. Förslag rörande 1988 års skörd torde kunna förväntas inom kort.

*Statens ansvar för jordbruksproduktionen* och livsmedelsexporten behandlas i motion Jo224 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) yrkandena 4 och 5. Det påpekas att gällande principer för statens delansvar för överskottsarealen skall omprövas efter en femårsperiod, vilket dock inte får innebära att stödet därefter skall upphöra. Utskottet anser inte att de principuttalanden som gjorts om kostnadsansvaret (bl. a. JoU 1985/86:13 s. 24 f.) eller den budgetmässiga hanteringen hittills av frågan står i motsatsställning till motionen, eftersom fortsatt statligt stöd efter femårsperiodens utgång varken har utlovats eller avvisats. Utskottet avstyrker därför yrkande 4. När det gäller exporten av livsmedel delar utskottet motionärernas synpunkter så till vida att det är viktigt att tillvarata och främja möjligheterna till export. Detta kan få positiva effekter för både sysselsättning och handelsbalans. Som utskottet tidigare anfört finns ett centralt organ, Food From Sweden, som inrättats med uppgift att främja exporten av svenska livsmedel. De fortsatta strävandena att främja exporten bör göras inom ramen för bl. a. denna organisation. Med det anförda föreslår utskottet att motion Jo224 yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller önskemålen om *regionalpolitiska hänsynstaganden* i jordbrukspolitiken vill utskottet hänvisa till att jordbrukets regionalpolitiska betydelse understryks i 1985 års riksdagsbeslut. Under ledning av industridepartementet och glesbygd delegationen har en kampanj för landsbygden igångsatts våren 1987 med anledning av den landsbygdskampanj som Europarådet arrangerat. Den svenska verksamheten inriktas mot främst regional- och glesbygdspolitiska frågor. Sysselsättningsfrågorna får en central roll. Vidare bör nämnas att regeringen inom kort lägger fram förslag om ett särskilt åtgärdsprogram för Norrlands-jordbruket (se JoU 1986/87:26).

På *jordförvärvslagstiftningens område* konstaterar utskottet att regeringen nyligen lagt fram en proposition om ändringar i jordförvärvs- och skötsel lagstiftningen som ligger delvis i linje med motionärernas synpunkter. Genom att jordförvärvslagets regler om prisprövning och avslag av rationaliseringskäl ändras blir det lättare att få förvärvstillstånd. Lagens regionalpolitiska betydelse understryks (prop. 1986/87:122).

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna Jo222, Jo242 och Jo797 yrkande 10 lämnas utan vidare åtgärd. Frågan om alternativ produktion, som berörs i motion Jo222, återkommer utskottet emellertid till i ett följande avsnitt.

Med hänvisning till redovisningen ovan avstyrker utskottet vidare några motioner vari man med utgångspunkt i vissa specificerade regioners förhållanden och problem kräver ett *åtgärdsprogram för landsbygdsnäringsen* eller liknande insatser. Dessa är Jo214 av Gösta Andersson och Agne Hansson (båda c), Jo223 av Kenth Skårvik och Leif Olsson (båda fp), Jo227 av Rolf Kenneryd och Ivar Franzén (båda c) och Jo251 av Gunilla André och Bengt Kindbom (båda c).

Yrkandena i motion Jo278 om *regional självförsörjning* med livsmedel och avveckling av s. k. *djurfabriker* (yrkandena 3 och 4) föranleder följande kommentarer från utskottets sida:

I proposition 1986/87:95 om totalförsvarets fortsatta utveckling understryks att frågan om den regionala försörjningsförmågan i krig bör ägnas särskild uppmärksamhet i den fortsatta planeringen (bil. 8 s. 71, JoU 1986/87:6 y, FöU 1986/87:11). Vid behandlingen av ett liknande motionsyrkande under riksmötet 1985/86 påpekade utskottet bl. a. att vikten av en geografiskt väl differentierad produktion understryks i 1985 års beslut (JoU 1985/86:24 s. 44). I en särskild utredning om konkurrensförhållanden och prisbildning inom livsmedelsindustri och handel (Jo1986:2) analyseras hur ägarkoncentrationen och den geografiska koncentrationen påverkar bl. a. i livsmedelskvaliteten. Utskottet anser inte att det föreligger delade meningar om vikten av att motverka de problem som berörs i motion Jo278 yrkande 3 och föreslår att motionen lämnas utan vidare åtgärd.

Vid riksmötet 1985/86 redovisade utskottet tämligen ingående vissa överväganden om nackdelarna med den storskaliga animalieproduktionen (JoU 1985/86:24 s. 40 f.). Enligt utskottets mening bör kritiken mot storskalighet och långt driven rationalisering främst riktas mot sådana produktionsmetoder som inte i tillräckligt hög grad beaktar djurens naturliga behov och beteenden. En proposition med förslag till ny djurskyddslagstiftning kommer att föreläggas riksdagen senare under detta år. Utskottet utgår från att det i detta sammanhang kommer att finnas anledning att närmare överväga frågor som aktualiserats i motion Jo278 yrkande 4. Motionen påkallar i denna del för närvarande ingen ytterligare åtgärd.

Det s. k. *inkomstmålet* för jordbrukarna tas upp i motion Jo241 yrkande 3 av Alf Svensson (c). Jordbrukarna måste enligt motionen garanteras samma ekonomiska utbyte som jämförbara grupper. Motionen innebär i denna del, såvitt utskottet kan bedöma, ingen avvikelse från vad riksdagen beslutat i förevarande avseende och avstyrks därför av utskottet.

Vidare yrkas i motion Jo241, liksom i motion Jo257 (fp) yrkande 10 en återgång till tidigare tillämpat system för kostnadskompensation enligt s. k. PM-index.

Utskottet anser inte att det finns anledning att frånga tidigare riksdagsbeslut om kostnadskompensation vid obundna överläggningar och avstyrker således motionerna i motsvarande delar.

*Miljö- och resursmålet för livsmedelspolitiken* behandlas i motion Jo803 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 54. De traditionella målen måste enligt motionen kompletteras med ett uthållighets- och miljömål med samma

tyngd. De miljömässiga aspekterna skulle då få väsentligt större betydelse i t. ex. utrednings- och förhandlingssammanhang.

Utskottet erinrar om att riksdagen i 1985 års livsmedelspolitiska beslut lagt fast ett miljö- och resursmål. Det innebär bl. a. att jordbruket och livsmedelsproduktionen måste ta hänsyn till kraven på en god miljö och behovet av en långsiktig och planerad hushållning med våra naturresurser. Riksdagsbeslutet våren 1986 om ett forskningsprogram för nya produktionsformer i jordbruket och trädgårdsnäringen markerar ytterligare den färdriktning som bör gälla. Utskottet framhöll i detta sammanhang att de ökade forskningsinsatserna kunde sägas markera en vändpunkt i synen på de areella näringarna, även om grunden för detta lagts tidigare, bl. a. genom 1985 års riksdagsbeslut (JoU 1985/86:13 s. 78 f.). Genom de nyligen framlagda förslagen i proposition 1986/87:80 om forskning fullföljs den politik som innefattas i det ovan anförda. I ett följande avsnitt redovisar utskottet närmare vissa överväganden om miljöfrågor i jordbruket.

Med det anförda föreslår utskottet att motion Jo803 yrkande 54 lämnas utan vidare åtgärd.

Yrkandena 1 och 2 i motion Jo834 (fp) om bevarande av den produktiva jordbruksmarken och om långsiktig hushållning med jordbrukets produktionsresurser kan i huvudsak anses tillgodosedda med vad utskottet anför ovan. Motiveringen återfinns i motion A490 om regionalpolitiska åtgärder i Skåne. Enligt motionen måste jordbrukspolitiken få ett miljö- och resursmål som gör skäl för benämningen. Motionen påkallar i denna del ingen ytterligare åtgärd. Motionärernas synpunkter på användningen av kemiska bekämpningsmedel behandlas i ett följande avsnitt.

I några motioner behandlas jordbrukets problem med utgångspunkt i *jordbruksprisregleringen*. Enligt motion Jo224 (m) yrkandena 2 och 3 borde statens stöd till överskottsproduktionen kunna användas mer flexibelt. T. ex. borde slaktdjursavgifterna för fläsk ha sänkts med regleringsmedel när världsmarknadssituationen förändrades. Produktionen hade då kunnat öka, och mera spannmål hade konsumerats som djurfoder; vilket i sin tur inneburit att spannmålsöverskottet minskade. Vidare yrkas i motionen att dagens regleringssystem förenklas och renodlas. Det behöver endast bestå av gränsskydd, export- eller lagringsbidrag samt prisutjämning. Sverige bör vara pådrivande i GATT och andra sammanhang för en minskning av stödet till jordbruket.

I motion Jo240 av Karl Erik Olsson m. fl. (c) förordas en mera flexibel hantering av ekonomin i regleringsföreningen Svensk Kötthandel, vilket bl. a. skulle möjliggöra sänkta slaktdjursavgifter. Detta bör åstadkommas genom att föreningen erhåller fast bemyndigande att uppta lån för att täcka likviditetspåfrestningar och möjlighet att uppvisa negativt årsresultat.

I motion Jo273 av Hadar Cars m. fl. (fp) förordas en ökad avreglering av handeln med jordbruksprodukter, frukt och grönsaker. Motiveringen återfinns i motion N433 om vidgad frihandel. Enligt denna är ingen handel så reglerad och i så hög grad föremål för protektionistiska åtgärder som jordbruks- och trädgårdsnäringen. Det finns skäl att pröva nya vägar för svensk jordbrukspolitik. Med hänsyn till situationen på världsmarknaden är det

dock inte realistiskt att på kort sikt totalt frisläppa handeln. I den nya GATT-rundan bör Sverige vara pådrivande för att bidra till ett breddat handelsutbyte. Det svenska tullskyddet för frukt och grönsaker bör minska och på sikt möjligen helt avskaffas.

Utskottet erinrar om att det i 1985 års beslut om livsmedelspolitiken underströks att de möjligheter som finns att förenkla och begränsa jordbruksprisregleringen måste tillvaratas. Stödet till jordbruket skulle lämnas som ett prisstöd huvudsakligen genom ett gränsskydd som vid behov kompletteras med marknadsreglerande åtgärder. Den internationella marknaden kännetecknas för närvarande av stora exportöverskott och fallande priser. I ett interpellationssvar den 16 januari 1987 anförde jordbruksministern bl. a. att målsättningen i den nya GATT-rundan i första hand bör vara att de deltagande länderna minskar de stora exportöverskotten och motverkar de negativa effekterna av olika former av subventioner. Utskottet utgår från att de problem som tas upp i motion Jo273 även i fortsättningen kommer att ägnas stor uppmärksamhet från ansvariga myndigheters sida men anser inte att motionen för närvarande påkallar någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Yrkandena om en mera flexibel hantering av ekonomin i Svensk Kött-handel har i viss mån förlorat sin aktualitet genom den förbättring av marknadssituationen som ägt rum den senaste tiden. I sammanhanget bör påpekas att lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar innehåller särskilda bestämmelser om vinstdisposition och avsättning till reservfond m. m. Vidare bör erinras om att regleringsföreningarna på animaliesidan bemyndigats att under åren 1986 och 1987 ta upp lån för att uppnå önskvärd balans, varjämte en konjunkturutjämningsfond knutits till resp. förening. I en nyligen framlagd proposition (prop. 1986/87:152), som behandlas i skatteutskottet, föreslås vissa inskränkningar i skattskyldigheten för regleringsföreningarna. Som en följd härav kommer behållningen i konjunkturutjämningsfonderna att överföras till resp. förening, varefter fonderna upplöses. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo224 yrkandena 2 och 3 och Jo240.

Yrkandet i motion Jo797 (yrkande 1) om *internationellt samarbete* rörande jordbrukets problem gäller bl. a. sådana världsmarknadsfrågor som berördes i ovannämnda interpellationsdebatt med jordbruksministern. Vidare behandlas försörjningsproblemen och samarbete inom forskning och utbildning m. m. Motionärerna understryker vikten av att vissa initiativ tas i det internationella arbetet och föreslår ett tillkännagivande härom.

Utskottet utgår självfallet från att man från svensk sida agerar både målmedvetet och kraftfullt i de olika internationella organ där Sverige är representerat. I utrikesdepartementets bilaga till budgetpropositionen (prop. 1986/87:100 bil. 5) behandlas frågor om internationellt utvecklingssamarbete m. m. för att lösa u-ländernas försörjningsproblem. Jordbrukets miljöproblem har under senare år uppmärksammats i ökad utsträckning inom bl. a. UNEP och FAO. Den verksamhet som bedrivs hos styrelsen för u-landsforskning (SAREC) är givetvis också av betydelse i detta sammanhang. Ett forskningsprogram rörande internationella miljöproblem redovisades av regeringen i samband med 1986 års riksdagsbeslut om jordbruks- och skogsforskning m. m. (JoU 1985/86:13 s. 78). Med hänvisning till det

anförda föreslår utskottet att motion Jo797 yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

I motion Jo255 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s) framförs yrkanden om *jordbruksprisreglering, kvalitetsbetalning m. m.* av samma slag som utskottet behandlade under föregående riksmöte (se JoU 1985/86:24 s. 43 och 47). Utskottet hänvisar till vad som anfördes i detta sammanhang och vill i övrigt erinra om att statens livsmedelsverk beslutat skärpa reglerna för kött- och charkuteriprodukter. De nya reglerna redovisas utförligt i tidskriften *Vår Föda* 1987 nr 1.

I fråga om spannmål gäller att statens jordbruksnämnd främjar en mera objektiv och säker kontroll av den hygieniska kvaliteten samt överväger ytterligare förändringar i proteinhaltsbetalningen. Bl. a. planeras införande av kvalitetsbetalning för havre. För oljeväxterna inriktas arbetet på fortsatt förbättring av oljans kvalitet och rapsmjölets fodervärde. Växtförädlingen har i det fallet en central roll. Proteinhaltsbetalning för oljeväxtfrö planeras bli införd. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Jo255.

Mot bakgrund av uppgifterna rörande jordbruksnämndens verksamhet på området avstyrks även motion Jo238 av Sven Munke (m) om kvalitetsbetalning för foderkorn.

### Åkerarealens användning — alternativ produktion m. m.

Ett tiotal motioner behandlar frågor om åkerarealens användning mot bakgrund bl. a. av överskottsproduktionen av spannmål. Några motioner innehåller vidare yrkanden rörande det system med trädesbruk som tillämpas under innevarande år.

Utskottet vill som ett allmänt omdöme beträffande flertalet av motionerna framhålla att det i dagens produktionsläge är angeläget att hithörande frågor ägnas den allra största uppmärksamhet. Både från statens och näringsens sida har positiva uttalanden gjorts om behovet och möjligheterna av en produktionsomställning i jordbruket. Jordbruksministern har i olika sammanhang understrukit att det behövs både forskning, ekonomisk realism och kreativ företagaranda om vi skall kunna odla annat än spannmål på våra överskottsarealer. Utskottet delar jordbruksministerns positiva grundsyn på dessa frågor. De nödvändiga insatserna på förevarande område bör bl. a. omfatta en förstärkning av grundforskningen inom bioteknik, mikrobiologi m. fl. närliggande ämnesområden. De beslut som fattats resp. regeringsförslag som framlagts rörande forskningspolitiken ligger väl i linje med detta synsätt. Det är också viktigt att intensifiera samarbetet mellan lantbruksnäringen och industrin för att ytterligare klarlägga vilken utvecklingspotential som ligger i det svenska jordbruket när det gäller produktion av alternativa råvaror. Som utskottet anfört i ett föregående avsnitt arbetar spannmålsgruppen på att finna både kort- och långsiktiga lösningar rörande överskottsarealens användning. Representanter för forskningen, industrin och jordbruksnäringen har nyligen deltagit i ett seminarium rörande alternativa grödor. Utskottet anser sig med hänvisning till det anförda kunna utgå från att syftet med de flesta motionerna i detta avsnitt kommer att tillgodoses.

I det följande redovisar utskottet kortfattat de aktuella motionerna och lämnar de ytterligare kommentarer som behövs.

I motion Jo797 yrkande 3 av Olof Johansson m. fl. (c) anförs att varje hektar åker som används för produktion av nya råvaror ger en samhällsekonomisk vinst. Motionärerna redovisar utförligt vilka typer av råvaruproduktion som är möjliga i det svenska jordbruket och nämner bl.a. proteinodling, energiråvaror, fibrer och råvaror till olika fyto-kemiska processer m. m.

Vad utskottet anfört ovan innebär att utskottet till stor del instämmer med motionärernas synpunkter rörande jordbrukets utvecklingsmöjligheter som råvaruproducent. Motionen bör i denna del kunna anses besvarad med vad utskottet anfört.

Enligt motion Jo226 av Ivar Franzén och Anna Wohlin-Andersson (båda c) bör en försöksverksamhet startas i Hallands län med odling och metanjäsning av lucern. I motion Jo228 av Roland Sundgren och Olle Göransson (båda s) förordas Heby kommun som försökskommun för olika projekt inom lantbruksnäringen.

Utskottet anser sig inte ha tillräckligt underlag för att särskilt framhålla fördelarna med en lokalisering av försöksverksamhet till speciella regioner. När det gäller Heby kommun har utskottet erfarit att det redan bedrivs en försöksverksamhet i kommunen som väckt uppmärksamhet i olika sammanhang och som erhållit ekonomiskt stöd av bl. a. länsstyrelsen i Västmanlands län. Erfarenheterna av verksamheten kan givetvis bli av stort värde för de fortsatta insatserna på förevarande område.

Utskottet föreslår att motionerna Jo226 och Jo228 lämnas utan vidare åtgärd.

I tre motioner framhålls fördelarna med en ökad odling av spånadslin. Dessa är Jo232 av Gudrun Norberg (fp), Jo243 av Elis Andersson och Gunhild Bolander (båda c) och Jo271 av Gunhild Jonäng (c). Enligt den sistnämnda motionen bör försöksverksamhet med odling och beredning av lin förläggas till Hälsingland.

Utskottet erinrar om att linutredningen nyligen avgett sitt slutbetänkande Inhemsk odling och beredning av lin (Ds I 1987:1). Betänkandet innehåller bl. a. förslag om ett femårsprogram med olika stimulans- och stödåtgärder. Det bereds för närvarande i industridepartementet. I Örebro län har igångsatts ett projekt med odling av spånadslin och oljelin. Beträffande linodlingen och trädesbruket bör påpekas att — enligt det system för trädesbruk som Svensk spannmålshandel tillämpar år 1987 — lin får odlas på ersättningsberättigad trädesareal. Utskottet utgår från att linodlingen kommer att finnas med i de fortsatta diskussionerna om alternativa råvaror och s. k. nischgrödor.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna Jo232, Jo243 och Jo271 lämnas utan vidare åtgärd.

Enligt motion Jo250 yrkande 3 av Anna Wohlin-Andersson och Marianne Karlsson (båda c) bör statligt stöd utgå första gången en för en viss region ny gröda odlas. Motiveringen återfinns i motion A466 om ökat regionalpolitiskt stöd till Östergötlands län. Bl. a. framhålls i motionen att det är samhällets skyldighet att stödja en intensifierad forskning kring alternativa grödor.

Utskottet här i samband med årets budgetbehandling avvisat tanken på att i ett alltför tidigt stadium införa ett särskilt statligt stöd till åtgärder för produktionsomställning m. m. (JoU 1986/87:16 p. 9). Utskottet vidhåller sin uppfattning och avstyrker motion Jo250 yrkande 3.

Enligt motion Jo257 yrkande 2 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) bör av miljöskäl krävas att trädesarealerna odlas med s. k. fånggröda för att minska kväveläckaget. Odling av ärter och energiskog bör redan nu kunna stimuleras med regleringsmedel.

Krav på en nyansering av reglerna för trädesbruk framförs även i motion Jo797 yrkande 4 av Olof Johansson m. fl. (c). Trädesbruket bör av miljöskäl kombineras med fånggröda, och ersättningsreglerna bör konstrueras med hänsyn härtill. Kostnaderna bör täckas med prisregleringsmedel.

Utskottet delar motionärernas synpunkter så till vida att även miljöproblemen givetvis måste beaktas i samband med den nödvändiga produktionsomställningen i jordbruket. Det system för trädesbruk som nu tillämpas gäller emellertid endast för år 1987. Förslag om fortsatt trädesbruk för tiden efter 1987 torde komma att redovisas senare under detta år. Utskottet är inte berett att nu föreslå några bindande uttalanden från riksdagens sida angående den fortsatta verksamheten på detta område.

Beträffande önskemålen om stimulans av ärtodlingen bör tilläggas att Svensk spannmålshandel betalar ett arealtillägg om 500 kr. per ha till ärtodlarna. Dessutom utgår utsädesbidrag om 60 kr. per deciton.

I motion Jo264 av Gösta Andersson och Agne Hansson (båda c) yrkas bättre villkor för specialodlingarna på Öland, såsom socker, lök och andra specialodlingar. I motion Jo270 av Stig Josefson (c) yrkas att odlingen av sojabönor subventioneras.

Under innevarande prisregleringsperiod för sockerbetor och socker utgår ett arealbidrag om 400 kr. per ha till odlarna på Öland. Vidare utgår viss kompensation för merkostnader vid sockerbruket i Mörbylånga. Frågan om tullskydd för lök behandlades under riksmötet 1985/86 (SkU 1985/86:36). Vad beträffar odlingen av sojabönor har denna erhållit stöd i form av bidrag till växtförfädlning.

De båda motionerna får i övrigt anses falla inom ramen för de överväganden som görs inom spannmålsgruppen och föranleder inget ytterligare uttalande från utskottets sida.

Statligt stöd till skogsplantering på åkermark i syfte att minska spannmålsöverskottet föreslås i motion Jo258 av Anders Andersson (m). Motionären diskuterar de olika odlingsalternativ som redovisas i spannmålsgruppens rapporter och kommer till den slutsatsen att på lång sikt skogsplantering är den bästa användningen av den åker som inte behövs för jordbruksproduktion. I motion Jo310 av John Johnsson och Nils T Svensson (båda s) föreslås ett utjämnande lånesystem för finansiering av skogsplantering på åkermark, med i huvudsak samma syfte som i motion Jo258.

I avbidan på resultatet främst av spannmålsgruppens fortsatta verksamhet är utskottet nu inte berett att ta ställning till frågor om införande av nya stödformer för att stimulera skogsplantering på överskottsarealen. Det kan i sammanhanget nämnas att det s. k. 5:3-bidraget, enligt beslut i samband med årets budgetberedning, får användas till skogsodling med annan löv-

skog än ädellövskog på jordbruksmarker som lagts ned före år 1986 (prop. 1986/87:100 bil. 11 s. 43). Bidraget skall uppgå till högst 50 % av godkänd kostnad för fullständiga återväxtåtgärder.

JoU 1986/87:22

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo258 och Jo310.

## Alternativ/biodynamisk odling m. m. Miljö- och kvalitetsfrågor

Motionerna under detta avsnitt berör huvudsakligen två frågor, nämligen dels insatser för att främja alternativa eller biodynamiska odlingsformer, dels begränsning av gödselmedel, bekämpningsmedel och s. k. tillväxtregulatorer i det konventionella jordbruket.

Frågor om forskning och utbildning inom alternativ odling behandlas i anslutning till proposition 1986/87:80 om forskning (JoU 1986/87:19).

Enligt motion Jo204 av Pär Granstedt och Birgitta Hambræus (båda c) bör ett omställningsstöd införas till lantbrukare och handelsträdgårdsmästare som önskar övergå till odlingsformer utan användning av handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Samma motionärer yrkar i motion Jo607 (yrkande 2) att alternativodlare befrias från förmalningsavgift.

I motion Jo276 av Ylva Annerstedt (fp) yrkas att stöd utgår till de i motionen redovisade verksamheterna för biodynamisk odling.

Utskottet får anföra följande.

Det som i dag går under benämningen alternativ odling är knappast något entydigt begrepp.

Med alternativt odlade produkter avses vanligen att odlingen sker utan användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel. Den alternativa odlingen omfattar i dag 400—500 odlare med ca 5 000 ha åker. Odlingen avser i huvudsak grönsaker, potatis och spannmål.

Alternativt odlade produkter förekommer i mycket liten omfattning. Intresset är dock växande. Information och rådgivning om alternativt odlade produkter håller på att utvecklas. Bl. a. kommer lantbruksverket att under innevarande verksamhetsår förstärka rådgivningen på detta område. De av statsmakterna vidtagna åtgärderna kommer sannolikt att leda till att alternativa odlingsformer utan insats av handelsgödsel och bekämpningsmedel ökar i omfattning. Kostnaderna för alternativt odlade produkter blir högre än vid konventionell odling framför allt beroende på en lägre avkastning. Det finns dock en viss efterfrågan på alternativt odlade produkter trots ett högre pris.

På forskningens område bör nämnas att Sveriges lantbruksuniversitet ingått ett samarbetsavtal med Ekhagastiftelsen som innebär att man på lång sikt ökar resurser, utvecklingsarbete och information om alternativ odling (se i övrigt JoU 1986/87:19).

Utskottet har liksom motionärerna en positiv grundinställning till den alternativa odlingen. Det är dock enligt utskottets mening tveksamt om det finns anledning att så som motionärerna gjort dra en skarp skiljelinje mellan den alternativa odlingen och det konventionella jordbruket. Som utskottet närmare redovisar i det följande föreligger det stor enighet om att

även det konventionella jordbruket bör bedrivas med ökad hänsyn till resurs- och miljöfrågor och till kraven på livsmedlens kvalitet. Strävandena mot ett jordbruk i ekologisk balans måste anses ligga i linje även med den grundsyn som företräds av den alternativa odlingens förespråkare.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo204, Jo276 och Jo607 yrkande 2.

I motion Jo801 av Bo Finnkvist m. fl. (s) yrkas (yrkande 2) att "jordbruksstödet omfördelas till alternativa odlingsformer". Av motionen framgår inte vilka stödformer som avses och inte heller vilka belopp som föreslås disponerade för ändamålet. I motiveringen anføres bl. a. att i anslutning till miljöpolitiska överväganden för att minska kemikalieanvändningen bör stimulans av alternativa odlingsformer komma Värmland till del. Motionen är i denna del inte så utformad att den kan läggas till grund för ett positivt riksdagsbeslut. Utskottet avstyrker således motion Jo801 yrkande 2. Det bör tilläggas att den del av motionen som gäller omfördelning av forskningsmedel för ett mera miljövänligt jordbruk behandlas i samband med proposition 1986/87:80 om forskning (JoU 1986/87:19).

I motion Jo241 av Alf Svensson (c) yrkas att regeringen lämnar förslag om en avvecklingsplan för kemiska bekämpningsmedel i jordbruket. Vidare förordas en prissättning på konstgödsel och spannmål och ett arealbidrag till jordbruket så att kväveanvändningen kan minskas med 30 %, utan att det ekonomiska utbytet för normaljordbrukaren minskar.

I vpk:s motion Jo278 om livsmedelspolitiken förordas en successivt avvecklad kemikalieanvändning, stöd till den alternativa odlingen och en produktion i ekologisk balans. Vid offentlig upphandling inom t. ex. barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård bör ställas villkor så att konsumenternas behov av "giftfria" och högkvalitativa livsmedel tillgodoses (yrkandena 5 och 8).

I motion Jo746 av Berit Löfstedt m. fl. (s) yrkas att stödet till jordbruket utformas så att det främjar ett mera miljövänligt jordbruk och minskad intensitet i produktionen. Beträffande den alternativa odlingen påpekas att den må vara önskvärd men att effekterna av en mera allmän övergång till sådan odling likväl måste utredas noga. Så måste ske inte minst för att finna anpassade former för jordbruksstödet (yrkandena 1 och 2).

I motion Jo797 yrkande 11 (c) förespråkas olika åtgärder för att begränsa användningen av bekämpningsmedel och tillväxtregulatorer (stråförkortningsmedel).

I motion Jo803 (fp) yrkande 39 föreslås ett direkt förbud mot användning av stråförkortningsmedel.

Enligt motion Jo834 yrkande 3 (fp) bör man på sikt eftersträva att användningen av kemiska bekämpningsmedel upphör.

Vad utskottet anført ovan om alternativa produktionsformer i jordbruket får anses i viss mån tillgodoses de nu aktuella motionerna. Kemikalieanvändningen i jordbruket tas ånyo upp till diskussion i proposition 1986/87:80 om forskning. I propositionen anføres bl. a.: Regeringens målsättning för användningen av bekämpningsmedel i jordbruket är, som den har angetts i regeringsförklaringar i oktober 1985 och mars 1986, att användning-

en skall halveras på fem år. Detta är ett led i regeringens strävan att 1990-talets jordbruk skall kunna bedrivas med produktionsmetoder som är i balans med det ekologiska systemet. Mot denna bakgrund har lantbruksstyrelsen, statens naturvårdsverk och kemikalieinspektionen på regeringens uppdrag utarbetat ett förslag till handlingsprogram för att uppnå målet i fråga om begränsningen av användningen av bekämpningsmedel i jordbruket. Förslaget har remissbehandlats. I förslaget till handlingsprogram förordas en övergång till användning av medel som innebär mindre risker från hälso- och miljösynpunkt, en minskning av användningen av bekämpningsmedel och särskilda åtgärder till skydd för hälsa och miljö. Därutöver föreslås insatser för forskning, utveckling och resistensförädling som på sikt skall kunna medföra ytterligare minskning av bekämpningsmedelsanvändningen.

Det är enligt jordbruksministerns mening angeläget att arbetet med att minska riskerna med bekämpningsmedelsanvändningen i jordbruket nu snabbt kan drivas vidare. Vad beträffar kvävegödslingen har olika åtgärder vidtagits, bl. a. med stöd av 8 a § miljöskyddslagen, för att skydda vattenområden mot negativa effekter av kväve- och fosforutsläppen. Senast har regeringen den 10 april 1987 beslutat om långtgående insatser för att rädda Laholmsbukten. Kväveutsläppen i området skall på kort sikt minskas med 25 %. Fosforutsläppen skall ytterligare begränsas. Åtgärder riktas mot alla utsläppskällor av betydelse, främst jordbruk, kommunala avloppsreningsverk och enskilda avloppsanläggningar.

I detta sammanhang har regeringen vidare ånyo understrukit det angelägna i att minska intensiteten i jordbruket genom en minskning av användningen av handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Därför har en särskild expertgrupp tillsatts med uppgift att utvärdera den forsknings- och försöksverksamhet som pågår för att minska spannmålsöverskottet med minskad gödsel- och bekämpningsmedelsanvändning. Expertgruppen skall vara klar med sitt arbete senast den 31 oktober i år.

I väntan på expertgruppens rapport har regeringen beslutat förbjuda användningen av stråförkortningsmedel vid odling av stråsäd. Förbudet träder i kraft den 1 maj 1987 och gäller till årsskiftet.

Vad utskottet ovan redovisat innebär att motionerna Jo241 yrkandena 1 och 4, Jo278 yrkande 5, Jo736 yrkandena 1 och 2, Jo797 yrkande 11, Jo803 yrkande 39 och Jo834 yrkande 3 helt eller i väsentliga delar tillgodosetts.

Yrkande 8 i motion Jo278 om viss upphandling av alternativt odlade livsmedel går in på ett område där i första hand vederbörande huvudmän (kommuner och landsting) bör ta ansvaret för ekonomiska konsekvenser m. m. Enligt vad utskottet erfarit har kommuner och landsting i allt större utsträckning gått över till alternativt odlade produkter. Stockholms läns landsting t. ex. har nyligen beslutat inleda ett försöksprojekt där man samarbetar med och stödjer alternativodlare. Även Stockholms kommun har fattat beslut i denna riktning, liksom t. ex. kommuner och landsting i Värmlands län. Motionsyrkandet påkallar ingen särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet behandlar avslutningsvis en motion, Jo218 av Ulla Orring och Rune Ångström (båda fp), om inrättande av utsädesreservat i norra Sverige för att skydda grundutsäde och öka informationen om skadeverknningar av vissa växtsjukdomar.

JoU 1986/87:22

Utskottet hänvisar till sin behandling under föregående riksmöte av en liknande motion (JoU 1985/86:24 s. 48 f.). Som framgår av utskottets yttrande finns det flera skäl som talar emot inrättandet av särskilda utsädesreservat. Från lantbruksstyrelsens sida anser man det för närvarande mera ändamålsenligt att utsädesodlingen ombesörjs av kunniga odlare på företag med relativt isolerat läge. Utskottet avstyrker motion Jo218.

## Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förslag om en ny jordbrukspolitisk utredning m. m.*  
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo257 yrkande 1 och 1986/87:Jo834 yrkande 4,
2. beträffande *behov av en ny jordbrukspolitik*  
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo222,
3. beträffande *en heltäckande livsmedelspolitik*  
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo278 yrkande 2,
4. beträffande *konsumentmålet*  
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo278 yrkande 1,
5. beträffande *regionalpolitiska hänsynstaganden m. m.*  
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo214, 1986/87:Jo223, 1986/87:Jo227, 1986/87:Jo242, 1986/87:Jo251 och 1986/87:Jo797 yrkande 10,
6. beträffande *regional självförsörjning*  
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo278 yrkande 3,
7. beträffande *den storskaliga animalieproduktionen*  
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo 278 yrkande 4,
8. beträffande *statens ansvar för jordbruksproduktionen m. m.*  
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo224 yrkandena 4 och 5,
9. beträffande *inkomstmålet*  
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo241 yrkande 3 i motsvarande del,
10. beträffande *kostnadskompensation*  
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo241 yrkande 3 i återstående del och motion 1986/87:Jo257 yrkande 10,
11. beträffande *miljö- och uthållighetsmål m. m.*  
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo803 yrkande 54 och 1986/87:Jo834 yrkandena 1 och 2,
12. beträffande *ett enklare och mera flexibelt regleringsystem*  
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo224 yrkandena 2 och 3 och 1986/87:Jo240,
13. beträffande *ökad avreglering*  
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo273,
14. beträffande *internationellt samarbete*  
att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1986/87:Jo797 yrkande 1,

15. beträffande *vissa prisregleringsfrågor i övrigt*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo255 och 1986/87:Jo238.

16. beträffande *arealanvändning och alternativ produktion m. m.*

a) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1986/87:Jo226 och 1986/87:Jo228 om försöksverksamhet i speciella regioner,

b) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1986/87:Jo232, 1986/87:Jo243 och 1986/87:Jo271 om linodling.

c) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1986/87:Jo257 yrkande 2 och 1986/87:Jo797 yrkande 4 om reglerna för trädesbruk,

d) att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo250 yrkande 3, 1986/87:Jo264 och 1986/87:Jo270 om stöd till vissa grödor.

e) att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo258 och 1986/87:Jo310 om stöd till skogsplantering.

f) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1986/87:Jo797 yrkande 3 om åtgärder för att främja alternativ produktion.

17. beträffande *statligt stöd m. m. till alternativ/biodynamisk odling*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo204, 1986/87:Jo276, 1986/87:Jo278 yrkande 8, 1986/87:Jo607 yrkande 2 och 1986/87:Jo801 yrkande 2.

18. beträffande *minskad användning av gödselmedel och bekämpningsmedel m. m.*

att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1986/87:Jo241 yrkandena 1 och 4, 1986/87:Jo278 yrkande 5, 1986/87:Jo736 yrkandena 1 och 2, 1986/87:Jo797 yrkande 11, 1986/87:Jo803 yrkande 3 och 1986/87:Jo834 yrkande 3.

19. beträffande *utsädesreservat*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo218.

Stockholm den 28 april 1987

På jordbruksutskottets vägnar

*Karl Erik Olsson*

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), Åke Selberg (s), Jan Jennehag (vpk), Kaj Larsson (s), Bengt Rosén (fp), Bertil Jonasson (c) och Anders Castberger (fp).



## 1. En ny jordbrukspolitisk utredning m. m. (mom. 1)

Lars Ernestam, Bengt Rosén och Anders Castberger (alla fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "I anslutning" och på s. 7 slutar med "till arealbidrag" bort ha följande lydelse:

Trots att 1985 års livsmedelspolitiska beslut tillämpats relativt kort tid kan redan nu konstateras att jordbruket befinner sig i en mycket problematisk situation. I motion Jo257 redovisas utförligt i vilka avseenden jordbrukspolitiken kan förändras och förbättras. Utskottet ansluter sig till vad motionärerna anfört härvidlag.

Det behövs, som motionärerna anfört, en uppföljning av livsmedelskommitténs arbete i en ny jordbrukspolitisk utredning med parlamentarisk sammansättning. Denna bör utgå från de grundtankar som anges i motion Jo257. Bland de viktigaste punkterna må nämnas införande av arealersättning, ändringar i skötsel- och jordförvärvslagstiftningen, ökad avreglering och starkare betoning av miljö och livsmedelskvalitet. Vad särskilt beträffar jordförvärvslagstiftningen bör framhållas att det — utöver de ändringar som nyligen beslutats — behövs ytterligare liberaliseringar i fråga om förvärv av mindre jordbruksfastigheter. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo257 yrkande 1 bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses även motion Jo834 yrkande 4.

*dels* att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förslag om en ny jordbrukspolitisk utredning m. m.* att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Jo257 yrkande 1 och 1986/87:Jo834 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en ny jordbrukspolitisk utredning,

## 2. En heltäckande livsmedelspolitik m. m. (mom. 3) och konsumentmålet (mom. 4)

Jan Jennehag (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförts i motion Jo278 om konsumentinflytandet och behovet av en heltäckande livsmedelspolitik. En allmän livsmedelspolitik skall omfatta inte bara produktionen av råvaror och livsmedel. Den bör också omfatta förädling och distribution, frågan om konsumenternas inflytande, koncentrationen av förädlingsindustrin m. m. och behovet av en lokal livsmedelsproduktion. Resurshushållning, god markanvändning och hänsyn till miljön bör känneteckna denna politik. Alla medborgare bör garanteras trygg tillgång till näringsriktiga och hälsosamma livsmedel till rimliga priser. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 3 och 4 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *en heltäckande livsmedelspolitik*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo278 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. beträffande *konsumentmålet*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo278 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

### 3. Regionalpolitiska hänsynstaganden m. m. (mom. 5)

Karl Erik Olsson och Bertil Jonasson (båda c.) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "följande avsnitt" bort ha följande lydelse:

De insatser som redovisats ovan är dock enligt utskottets mening inte tillräckliga. Ytterligare åtgärder måste vidtas för att tillvarata jordbrukets möjligheter från regionalpolitisk synpunkt och bibehålla en levande landsbygd och ett levande kulturlandskap. Utskottet ansluter sig härvidlag till de synpunkter som framförts bl. a. i motionerna Jo242 och Jo797 om landsbygdens utveckling och om jord- och skogsbrukets roll som landsbygdens huvudnäringar. Genom åtgärder i den riktning som motionärerna angett kan det svenska landskapets mångfald bevaras och avfolkningen hejdas. Uppbyggandet av företag baserade på kombinationen jord/skog och andra produktionsformer bör stimuleras. Exempel på andra sådana kombinationssysselsättningar är vattenbruk, trädgårdsodling, småhantverk och turism. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses i första hand motionerna Jo242 och Jo797 yrkande 10 och i viss mån även de motioner vari yrkats ett åtgärdsprogram för landsbygdsnäringen och liknande insatser.

*dels* att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *regionalpolitiska hänsynstaganden m. m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Jo214, 1986/87:Jo223, 1986/87:Jo227, 1986/87:Jo242, 1986/87:Jo251 och 1986/87:Jo797 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om åtgärder för att främja landsbygdens utveckling m. m.,

### 4. Regional självförsörjning (mom. 6)

#### Den storskaliga animalieproduktionen (mom. 7)

Jan Jennehag (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Yrkandena i" och slutar med "ytterligare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de ökande regionala obalanserna i livsmedelsproduktionen måste motverkas. För detta talar både regionalpolitiska skäl och beredskapsskäl. Det är viktigt att eftersträva största möjliga regionala självförsörjning i hela produktionskedjan. Detta medför också färskare livsmedel av högre kvalitet. I områden med lägre

produktivitet kan jordbruket kombineras med en rad andra sysselsättningar, som t. ex. fruktodling, turism, hantverk och fiske m. m.

En ganska stor och växande del av produktionen av animalieprodukter sker i "djurfabriker", skilda från det egentliga jordbruket. Det finns tendenser att transnationella företag tar över delar av animalieproduktionen och skaffar kontroll över både avel och fodertillförsel. Det finns anledning att från etiska synpunkter och folkhälsosynpunkter kritisera denna produktionsform. Utskottet delar motionärernas uppfattning att dessa anläggningar ej bör få uppföras och att befintliga anläggningar bör avvecklas. Produktionen bör i stället knytas till jordbruket i decentraliserade, måttligt stora anläggningar. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo278 yrkandena 3 och 4 bör ges regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 6 och 7 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *regional självförsörjning*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo278 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. beträffande *den storskaliga animalieproduktionen*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo278 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

## 5. Miljö- och uthållighetsmål m. m. (mom. 11)

Lars Ernestam, Bengt Rosén och Anders Castberger (alla fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som anförts i motion Jo803 bör miljö- och naturvården ges större tyngd i jordbrukspolitiken. Det räcker inte att i allmänna ordalag markera att miljöfrågorna skall beaktas. De traditionella målen för jordbrukspolitiken bör därför kompletteras med ett uthållighets- och miljömål med samma tyngd som de traditionella målen. Detta bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses i stor utsträckning även motion Jo834 yrkandena 1 och 2.

*dels* att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *miljö- och uthållighetsmål m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo803 yrkande 54 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar motion 1986/87:Jo834 yrkandena 1 och 2 utan vidare åtgärd.

## 6. Ett enklare och mera flexibelt regleringssystem (mom. 12)

Karl Erik Olsson (c), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m) och Bertil Jonasson (c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Yrkandena om" och slutar med "Jo240" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförts i motionerna Jo224 och Jo240 om en mera flexibel användning av vissa regleringsmedel. Härigenom kan flera

fördelar vinnas: bl. a. skulle en utjämning kunna ske mellan olika produktionsgrenar i takt med förändringar av situationen på världsmarknaden m. m. Vidare bör regleringsföreningarna ges ökade befogenheter att ta upp lån för att täcka likviditetspåfrestningar och fördela underskott resp. överskott mellan olika räkenskapsår. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo224 yrkandena 2 och 3 och Jo240 bör ges regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *ett enklare och mera flexibelt regleringssystem* att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Jo224 yrkandena 2 och 3 och 1986/87:Jo240 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

## 7. Internationellt samarbete (mom. 14)

Karl Erik Olsson och Bertil Jonasson (båda c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet utgår" och på s. 11 slutar med "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Jordbrukets problem är i stor utsträckning en fråga av globalt intresse. Behovet av internationellt samarbete för att finna lösningar på problemen är stort. Utskottet delar motionärernas åsikt att det internationella samarbetet bör utvecklas för att belysa bl. a. u-ländernas försörjningsfrågor, familjelantbruket, miljöproblemen och jordbrukets roll i framtiden som råvaru-producent m. m. Samarbetet inom forskning och utveckling behöver intensifieras. Sveriges representanter i olika internationella organ bör ta initiativ för att främja ett sådant samarbete som utskottet angett. Detta bör ges regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *internationellt samarbete* att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo797 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

## 8. Arealanvändning och alternativ produktion m. m. (mom. 16 b, c och f)

Karl Erik Olsson och Bertil Jonasson (båda c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar — — — (= utskottet) — — — ersättningsberättigad trädesareal. En intensifierad linodling är av stort värde från många synpunkter. Linet har, som anförs bl. a. i motion Jo243, ett stort och mångsidigt användningsområde. Genom ökad linodling på trädesarealen kan kväveutlakningen minska. Dessutom är linet en mycket bra gröda i växtföljden. Starka skäl talar för att staten på olika sätt stimulerar till en ökad produktion av lin och även främjar avsättningsmöjligheterna i hantverk och industri. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Vad utskottet" och slutar med "utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

Som utskottet anfört inledningsvis är det viktigt att möjligheterna till alternativ råvaruproduktion i jordbruket beaktas. Det räcker dock inte att i allmänna ordalag hänvisa till de utvecklingsmöjligheter som föreligger. Från statens sida krävs det aktiva åtgärder för att stimulera en alternativ råvaruproduktion och främja avsättningsmöjligheterna i industrin m. m. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo797 yrkande 3 bör ges regeringen till känna.

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "detta område" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att starka miljöskäl talar för att trädesarealerna odlas med fånggröda för att minska kväveutlakningen. Ersättningsreglerna bör konstrueras med hänsyn härtill. Regeringen bör uppdraga åt spannmålsgruppen att lägga fram förslag om odling av fånggröda i enlighet med motionerna Jo257 och Jo797. Detta bör ges regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 16 b, c och f bort ha följande lydelse:

16. *beträffande arealanvändning och alternativ produktion m. m.*
- b) att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Jo232, 1986/87:Jo243 och 1986/87:Jo271 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om linodlingen,
  - c) att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Jo257 yrkande 2 och 1986/87:Jo797 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om odling av fånggröda,
  - f) att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo797 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om åtgärder för att främja alternativ produktion,

## 9. Statligt stöd m. m. till alternativ/biodynamisk odling

Jan Jennehag (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Yrkande 8" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i likhet med vad som anförts i motion Jo278, att det vid all offentlig upphandling av livsmedel bör ställas villkor så att konsumenternas behov av kemikaliefria och högkvalitativa livsmedel tillgodoses. Detta bör gälla särskilt vid upphandling inom barnomsorgen, äldreomsorgen och sjukvården. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo278 yrkande 8 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

*dels* att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. *beträffande statligt stöd m. m. till alternativ/biodynamisk odling*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo278 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om upphandling av livsmedel samt lämnar motionerna 1986/87:Jo204, 1986/87:Jo276, 1986/87:Jo607 yrkande 2 och 1986/87:Jo801 yrkande 2 utan vidare åtgärd.

## 10. Minskad användning av gödselmedel och bekämpningsmedel m. m. (mom. 18)

JoU 1986/87:22

Karl Erik Olsson och Bertil Jonasson (båda c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Vad utskottet" och slutar med "delar tillgodosetts" bort ha följande lydelse:

De åtgärder som redovisats ovan, bl. a. beslutet om förbud mot användning av stråförkortningsmedel, är i viss mån ägnade att tillgodose kraven i motionerna Jo241, Jo278, Jo736, Jo797, Jo803 och Jo834. Ytterligare insatser krävs emellertid för att åstadkomma ett jordbruk i ekologisk balans.

Användningen av bekämpningsmedel i jordbruket ifrågasätts i dag av såväl konsumenter som av miljöorganisationer. Den oro som många människor känner inför användningen av växtskyddsmedel är förståelig och delas av odlaren.

Dessvärre är det inte möjligt att utan växtskydd kunna motsvara konsumenternas krav på bra mat av hög kvalitet till rimligt pris. Det moderna samhället har förändrat inte bara människors livsbetingelser utan också vanor. Nutidsmänniskan är inte beredd att acceptera de naturliga säsongvariationer som en anpassning till den biologiska odlingen egentligen kräver.

Användningen av vissa växtskyddsmedel är dessutom nödvändig för att hindra mögel- och svampangrepp vilket försämrar livsmedlens kvalitet. I forna tiders jordbruk tvingades människor leva med livsmedel av varierande kvalitet och ibland också acceptera hälsovådliga råvaror.

En minimering av användningen av kemiska bekämpningsmedel är angelägen — även för att minska arbetsmiljöriskerna för odlaren.

Intresset för att minska användningen av bekämpningsmedel har redan givit resultat. Jordbrukarna använder mindre mängder av bekämpningsmedel och mindre arealer behandlas nu än i början av 1980-talet. Det är viktigt att odlarna får stöd i denna utveckling. En utvidgad rådgivning är nödvändig. Bara genom att anpassa doseringen av verksam substans i kombination med en sprututrustning i god kondition kan användningen av växtskyddsmedel minskas väsentligt.

Under den senaste femårsperioden har användningen av tillväxtregulatorer ökat. Miljöeffekterna av en intensiv användning av dessa medel är inte kända. Utskottet anser det angeläget att snarast hejda ytterligare användning av dessa medel och noterar med tillfredsställelse att regeringen fattat beslut om förbud mot användningen av stråförkortningsmedel.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo797 yrkande 11 bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses i viss mån även övriga motioner som berör detta ämnesområde.

*dels* utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *minskad användning av gödselmedel och bekämpningsmedel m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo797 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1986/87:Jo241 yrkandena 1 och 4, 1986/87:Jo278 yrkande 5, 1986/87:Jo736 yrkandena 1 och 2, 1986/87:Jo803 yrkande 39 och 1986/87:Jo834 yrkande 3,

## 11. Minskad användning av gödselmedel och bekämpningsmedel m. m. (mom. 18)

JoU 1986/87:22

Jan Jennehag (vpk) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Vad utskottet" och slutar med "delar tillgodosetts" bort ha följande lydelse:

De åtgärder som redovisats ovan, bl. a. beslutet om förbud mot användning av strålförkortningsmedel, är i viss mån ägnade att tillgodose kraven i motionerna Jo241, Jo278, Jo736, Jo797, Jo803 och Jo834. Ytterligare insatser krävs emellertid för att åstadkomma ett jordbruk i ekologisk balans. Dagens ofta ensidiga odling utarmar jorden och gynnar angrepp av skadedörare. Bekämpningen formas ofta till ett slags kemiskt krig mot naturen. En allsidig växtföljd, anpassad efter regionala förhållanden, minskar där emot förekomsten av ogräs, skadedjur och växtsjukdomar. Det är av flera skäl viktigt att i högre utsträckning än i dag producera proteinfodret inom landet. En successiv avveckling av kemikalieanvändningen kan — åtminstone i inledningsskedet — leda till lägre avkastning av vissa grödor, men är ändå önskvärd.

Riksdagen bör med större eftertryck markera den färdriktning som bör gälla för jordbruket. Som anförs i motion Jo278 bör målsättningen vara att behovet av konstgödsel minskar och användningen av bekämpningsmedel upphör. Samtidigt bör den alternativa odlingen på olika sätt stimuleras. En ökad satsning på växtförädling och resistensforskning är i detta sammanhang synnerligen angelägen. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo278 yrkande 5 bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses i stor utsträckning övriga motioner som berör detta ämnesområde.

*dels* utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. *beträffande minskad användning av gödselmedel och bekämpningsmedel m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo278 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1986/87:Jo241 yrkandena 1 och 4, 1986/87:Jo736 yrkandena 1 och 2, 1986/87:Jo797 yrkande 11, 1986/87:Jo803 yrkande 39 och 1986/87:Jo834 yrkande 3,

## Särskilt yttrande

### Ökad avreglering (mom. 13)

Lars Ernestam, Bengt Rosén och Anders Castberger (alla fp) anför:

Folkpartiet har i reservation 1 begärt en parlamentarisk utredning som bl. a. bör utreda möjligheterna att uppnå ökad avreglering och starkare betoning av miljö och livsmedelskvalitet. De i motionen berörda frågeställningarna bör kunna tas upp i detta sammanhang.